

Hundens udvikling

0 – 3 uger

Fødsels- og sanseudviklingsperiode

Tæven skal have fred og ro, og have lov til at passe sine hvalpe så uforstyrret som overhovedet muligt. Hvalpene har rigeligt at gøre med at die, sove og holde sig varme. Det er af helt vital betydning, at hvalpene har nærkontakt til de øvrige søskende, og ikke mindst deres mor. Når hvalpene nærmer sig 3 ugers alderen, er det tid til at opdrætteren begynder at tage hvalpene op dagligt og begynder prægningen på mennesker.

I de første uger er hvalpens centralnervesystem stort set inaktivt. Hvalpene er modtagelige for meget få og enkle informationer, herunder tævens sindsstemning, lige som de reagerer på kulde og varme og er i stand til at regulere deres kropstemperatur, ved at søge enten ind til eller væk fra søskende og tæven.

Tæven stimulerer hvalpene til urinering og afføring ved at slikke dem bagi. Tæven vil typisk spise hvalpenes afføring, hvilket man som opdrætter ikke skal bekymre sig videre om. Det er en helt naturlig adfærd, som er nedarvet fra ulven.

Efter 10 - 14 dage begynder hvalpene at få øjne, men er meget dårligt seende de første par uger efter øjnene er åbnet. Hvalpene kan lugte og høre og begynder at kravle for sidst i perioden, at kunne gå – dog en kende usikkert.

Det er yderst vigtigt, at hvalpen selv får lov til at søge og arbejde sig frem til tævens dievorter.

Dette danner grundlaget for søgeudviklingen senere i hundens liv.

Hundens udvikling

Sådan ser hvalpene ud 1 uge gamle:

3 – 5 uger

Flokprægningsperiode

Når hvalpene er omkring 3 uger gamle, ville de, hvis de var født som vildhunde eller ulve, komme ud af hulen og blive introduceret for resten af flokken.

Denne periode kaldes for prægningsfasen, fordi det er her hvalpen bl.a. lærer hvilken art den tilhører. Hvalpen skal således lære, at den tilhører arten **hund**, men at den også skal acceptere mennesket som en del af dens flok, hvorfor opdrætteren nu dagligt skal håndtere hvalpene.

Opdrætteren skal tage hvalpen fra flokken og i fred og ro nusse, kæle og snakke med den. Dette giver også opdrætteren en mulighed for at undersøge, om hvalpen er sund og rask. Jo mere kontakt med venlige mennesker, både børn og voksne, hvalpen får i denne periode, jo bedre.

Hundens udvikling

Og sådan ser hvalpene ud 4 uger gamle:

5 – 7 uger

Social tilpasningsperiode

Det er i denne periode at hvalpene begynder at finde hierakiet i flokken. De begynder at lege voldsommere. Dominans- og underkastelses legene begynder i denne periode, hvilket er en vigtig del af hundens socialisering.

Tæven påtager sig i stadig større grad rollen som førerhunden og dens leg med hvalpene, har til formål at opdrage hvalpene.

Tæven kan f.eks. placere et kødben eller andet lækkert i midten af flokken, hvorefter hun typisk afventer hvalpenes reaktion. Den første hvalp som rent instinktivt forsøger at tage benet, vil straks blive sat på plads af tæven. Selv om det kan virke voldsomt, er det en nødvendig del at hvalpens indlæring omkring flokadfærd og rangorden i flokken. Interessen for lugte øges, når hvalpen begynder at indtage fast føde.

Lugtesansen trænes i denne periode og hvalpen er nu i stand til, at søge efter godbidder.

Hundens udvikling

Omkring 6 ugers alderen udvikles interessen til at bringe bytte tilbage til mennesket. F.eks. vil det at jage en tennisbold være noget som hvalpen vil have både stor glæde af og samtidig vil det være en god måde til indlæring af jagtinstinkt. Det skal dog bemærkes, at der kan være store forskelle på de enkelte hvalpes motivation til at jage.

Hvalpens øjne og ører er nu fuldt udviklede og dens motorik bør være veludviklet.

For hvalpens udvikling, er det vigtigt at den præsenteres for spændende opgaver. F.eks. er en ½ liters sodavandsflaske med mad eller godbidder en glimrende måde at stimulere hvalpen på. Opgaveme må ikke være for svære, så hvalpens initiativ dræbes.

Såfremt det overhovedet er muligt, bør hvalpene dagligt få lov at gå på opdagelse i haven.

Sådan ser hvalpen ud når den er 6 uger:

Hundens udvikling

7 – 12 uger

Lederprægningsperiode

Hvalpenes lederprægning udvikles i denne periode. Hvalpen er nu kommet så langt i dens mentale udvikling, at egentlig indlæring/træning kan påbegyndes. Igen er det vigtigt ikke at stille hvalpen opgaver den ikke kan løse eller overskue, da det vil dræbe dens initiativ. Hvalpen har brug for succesoplevelser, som vil medvirke til at stimulere dens initiativ til løsninger af opgaver i fremtiden.

Det er ligeledes vigtigt at hvalpen får så mange positive oplevelser som overhovedet muligt i denne periode, da den lagrer disse oplevelser som varige erindringer. Det vil sige, at når hvalpen er blevet voksen, vil den stadig bruge de erindringsbilleder den har fået som hvalp, i lignende situationer.

Gode erindringsbilleder giver en glad og rolig voksen hund, mens dårlige eller ingen erindringsbilleder, vil give en nervøs, angst og urolig voksen hund.

De medfødte anlæg er nu i hastig udvikling og hvalpen er meget modtagelig, for social tilpasning.

Den vigtige prægning skal fortsætte i og udenfor hvalpens nye hjem. Lad hvalpen hilse på venlige fremmede mennesker med forskelligt udseende og fremtoning, både børn og voksne.

Lad også hvalpen stifte bekendtskab med andre husdyr. Det er en fordel hvis hvalpen hilser på dyr, der i forvejen er vant til hunde.

I modsat fald kan hvalpen og de andre dyr let blive forskrækkede. Kæl og snak beroligende til hvalpen, mens den tager kontakt og undersøger det uvante. Hvalpen er nysgerrig og initiativrig af natur og vil gerne undersøge sine omgivelser.

Tag også hvalpen med ud til fremmede steder og start miljøtræningen. Begynd med korte ture i rolige omgivelser. Det er vigtigt, at du fra begyndelsen viser dig som en god flokleder og viser hvalpen hvornår, hvor og med hvem/hvad hvalpen skal omgås. Igen er det vigtig, at hvalpen får mange positive oplevelser i forskellige omgivelser/miljøer. Introducer gradvist hvalpen for nye miljøer. Lad hvalpen køre i bil, bus, tog o.s.v.

Hundens udvikling

Den bør også vænnes til bytrafik (cykler, biler, lastbiler). En tur på byens strøg med mange mennesker vil også være fint.

Hvalpens tillid vil vokse i takt med antallet af de positive oplevelser den bliver præsenteret for og hvalpen vil snart følge dig tillidsfuldt over alt hvor du færdes.

Lad også hvalpen gøre sig sine egne erfaringer, uden at få for meget hjælp. En hvalp som får disse positive oplevelser, vil være godt rustet til at færdes i vores samfund som voksen.

Det er en gammel skrøne at hvalpen ikke må tages med ud før den er færdig med hvalpevaccinationsprogrammet (ca. 16 uger gammel), fordi hvalpen i så fald vil blive syg. Det er noget vrøvl !

Hvis hvalpen ellers er sund og rask og er i gang med et vaccinationsprogram, kan man trygt tage den med ud efter den 8. uge. De positive oplevelser hvalpen får med mennesker, miljø m.m., er fundamentale for hundens trivsel som voksen og de overskygger langt den minimale risiko der er, for at hvalpen kan blive smittet og blive syg.

Er du i tvivl så snak med din dyrlæge.

Sådan ser hvalpen ud når den er 8 uger og lige er flyttet ind hos Jer:

Hundens udvikling

3 – 4 måneder

Halve kønsmodningsperiode

Mellem 3. og 4. måned indtræffer den såkaldte halve kønsmodning, hvor en øget produktion af mandligt kønshormon (testosteron) både hos tæver og hanhunde finder sted.

Både aggressivitet og dominans forøges i denne periode og hvalpen vil naturligt forsøge at stige i hierakiet og udfordre andre i flokken. Denne periode kan til tider virke anstrengende, men håndteres hvalpen korrekt er besværet minimalt.

Det er vigtigt, at hunden ikke får succes med at styre begivenhederne. Man skal hjælpe hunden til at forstå husregle, bl.a. for at den kan finde sin plads i "flokken". Når hvalpen forsøger at tage kommandoen, kan man med fordel aflede dens opmærksomhed med en lille træningsøvelse. Har man trænet med sin hvalp fra 8 ugers alderen, vil den være i stand til at f.eks. at dække, hvilket er en ganske udmærket øvelse til at aflede hvalpens forsøg på at være dominerende.

Man kan med fordel lave små samarbejdsøvelser med hvalpen, som vil styrke samarbejdet med floklederne og bekræfte det positive lederskab. Vær tålmodig og træn kun i korte sekvenser ad gangen.

Hvalpen begynder også at have jagtlege på dette tidspunkt. Vær opmærksom på, at det ikke tager overhånd og afbryd "jagten" i tide med et "Nej", hvis det bliver for voldsomt og motiver hvalpen på noget mere roligt. Hvalpen træner sine naturlige instinkter for jagt gennem disse lege, som bør foregå styret !

Hvalpen vil forsøge at erobre en sko, noget legetøj eller andre interessante – og meget gerne forbudte – ting. Hvalpen må ikke få succes med denne adfærd.

Afled dens opmærksomhed fra den uønskede adfærd til en ønsket adfærd med f.eks. en godbid, den skal arbejde for at få.

Hvalpen skal fortsat have positive oplevelser med fremmede mennesker og nye miljøer.

I denne periode begynder hvalpen også at skifte sine første hvalpetænder med blivende tænder. Den tygger og gnaver derfor en del.

Hundens udvikling

Sørg for at hvalpen har gode ting at tygge i for at lindre de ømme gummer, ellers finder den selv noget.

4 – 7 måneder

Rolig periode

Hvalpens hormonproduktion er stabiliseret, hvorfor perioden betegnes som rolig. Hvalpen er meget modtagelig for indlæring. Det er ideelt at tage hvalpen med til hvalpetræning i denne periode.

Rangordenen bør være på plads nu.

Den mest behagelige måde for hunden og dermed også den mest effektive indlæringsmetode, er at gøre træningen til en leg. Al indlæring bør derfor være lystbetonet, da det er den mest behagelige måde at lære på for både hund og ejer. Hunden husker lystbetonet indlæring og er mere motiveret for selv at prøve at løse opgaver.

Øvelser som at sidde, give pote, ligge, dække, rulle, give hals på kommando, gå zig-zag mellem benene, er gode øvelser at begynde med. Træn også gerne spor. Involver hele familien i at arbejde med hunden. Lad gerne større børn deltage i træningen, idet det er meget værdifuldt for begge parter. Træningen vil føre til, at hvalpen vil få større respekt for børnene og se dem som "højere rangerende" i flokken. Lad dog **altid** en voksen holde øje med børns træning af hunden, så uønsket- eller fejlindlæring undgås.

Sværhedsgraden af træningen kan langsomt øges.

Når I går tur med hunden, så lad et barn eller en voksen løbe ud i terrænet og gemme sig.

Umiddelbart efter at personen er ude af syne, slip da hvalpen og lad den sige efter personen. I starten kan man nøjes med en afstand på 10-30 meter i modvind (så hunden får fært af personen, idet vinden transporterer vores lugt). Hunden roses, når den finder den "forsvundne".

Efter få gange er hunden i stand til at finde personen på større afstande. Afslut altid med at personen returnerer til den øvrige "flok" (familien), der således er samlet igen. Denne afslutning har stor betydning for hunden, nemlig at flokken er samlet.

I denne periode skifter hvalpen de sidste hvalpetænder, hvorfor den tyg-

Hundens udvikling

ger og gnaver en del. Sørg for at hvalpen har gode ting at tygge i for at lindre de ømme gummer, ellers finder den selv på noget at tygge i.

7 – 10 måneder

Fysisk kønsmodningsperiode

I denne periode bliver hunden fysisk kønsmoden. For hannen betyder det at den begynder at "lette ben" når den tisser og for tæven, at hun kommer i sin første løbetid.

Dominans får mere tyngde for både hanner og tæver og hunden prøver atter at kravle op ad rangstigen. Territorialbevidstheden bliver mere udtalt for både hanner og tæver.

Tæven kan blive psykisk ustabil når hun kommer i sin første løbetid. I den første del af løbetiden er hun irritabel og afvisende over for hanhunde. Formålet med denne afvisning er at holde hanhundene væk indtil hun er højløbsk (parringsvillig fra det ca. 11. til 16. døgn). I denne periode er hun venlig og omgængelig, også over for mennesker. Herefter er hun igen afvisende over for hanhundene.

Tæt på det 63. døgn, hvor tæven normalt ville føde sine hvalpe, vil der også være en irritabel periode.

Tæven kan være indbildt drægtig og foretrækker at være alene. Den kan adoptere forskellige ting som erstatning for hvalpene og kan begynde at grave en hule til "hvalpene".

En tommelfingerregel for hvornår hunden er højløbsk er, når menstruationsblodet er næsten klart og vandigt.

Man bør ikke lade en tæve parre før den er både fysisk og psykisk moden, hvilket den IKKE er i dens første løbetid.

Det frarådes at stille store krav til træningen af tæven under løbetiden. Tæven er meget følsom og ustabil, hvilket kan medføre mistillid til dig som flokfører, hvis du presser den unødigt.

Man skal være opmærksom på at hunden i løbet af hele denne periode, vil optræne sin evne til at stige i hierarkiet.

Hunden må ikke få succes med at få stimuleret sin dominans. Skulle hunden eks. have erobret noget af børnenes legetøj og tilsyneladende forsvarer dette med aggressivitet, så undgå konfrontationen.

Hundens udvikling

Afled i stedet hunden, byt genstanden med noget bedre, f.eks. hundens eget legetøj eller en godbid.

Du kan også give den en kommando, f.eks. "dæk" og på den måde afbryde hundens dominanshandling. Brug aldrig vold, da det kun vil stimulere hundens dominans og nemt udløser aggressivitet.

Også den underdanige hund "kvikker noget op" i denne periode. Hvis selvtilliden er lille, skal du give den små sejre, som f.eks. "trækkelege" med hunden, hvor den vinder stort set hver gang.

Denne leg bør kun leges med hunde med lidt selvtillid og initiativ.

Der er intet i vejen med hunden, hvis den ændrer sin adfærd i denne periode. Det er blot hormoneme der igen spiller ind.

Der er stor forskel på, hvornår denne periode indtræder hos de forskellige racer. Igen gælder det, at små hunderacer modnes hurtigere end de store. Der er i begyndelsen ingen ydre tegn på, at hunden har hormonforstyrrelser. Først et stykke inde i perioden begynder hanhunden f.eks. at lette ben, ligesom tæven ikke begynder perioden med at komme i løbetid.

Efter kønsmodningsperioden, vil der typisk gå lidt tid inden hunden atter er i balance.

Har du skabt et godt grundlag for samarbejde med hunden, og samtidigt etableret dig som en god flokleder, vil perioden ikke synes at være særligt vanskelig. Har du endnu ikke formået dette, så glæd dig over at denne periode ikke varer så længe.

Du bør i perioden ikke forvente for meget af hunden i træningsøjemed. Lav de øvelser hunden kender og koncentrer dig om at vedligeholde disse. Er dit samarbejde med hunden godt, kan du gå forsigtigt frem med nye øvelser, men forbered dig på at hundens indlæringsevne ikke er som den plejer at være. Igen gælder det, at du kun skal træne meget moderat med en tæve i løbetid.

Er du ikke kommet i gang med hvalpemotivation, er det en god ide at begynde nu. Ellers anbefales unghundetræning i Dansk Kennel Klub, Dansk Civil Hundeførerforening, en specialhundeklub eller Dansk Polithunde Forening. Der bør her lægges vægt på positiv forstærkende træning, samarbejdsøvelser, balance- og kropskontroløvelser samt spor og søgeudvikling.

Hundens udvikling

Unghund 9 måneder:

10 – 17 måneder

Anden rolige periode

Hunden har nu overstået den fysiske kønsmodning. Hunden er igen stabil, og meget modtagelig for indlæring. Du kan i denne periode opnå rigtig gode træningsresultater og skabe grundlaget for en rigtig god brugshund, hvad enten du træner lydighed, agility, spor eller andet.

Tæven vil komme i sin anden løbetid i denne periode. Specielt for de store racer anbefales det, at tæven heller ikke parres i denne løbetid, da den ikke er fysisk færdigudviklet.

Hundens udvikling

17 – 22 måneder

Psykisk modningsperiode

Den 3. kønsmodning indtræder i denne periode, som også kaldes psykisk modning. En vild hund eller ulv, vil forberede sig på at finde en partner i flokken. Den vil prøve kræfter med de andre flokmedlemmer i forsøget på at stige i hierarkiet, hvorfor dominansen vil blive mere udpræget. Hunde der ikke kan/vil indordne sig i flokken vil forlade denne.

Tamhunden gennemgår den samme udvikling og den dominans den har trænet op i de første 2 kønsmodningsperioder, vil den forsøge at gentage med mere kraft og vilje bag. Der kan også udvikles en aggressivitet mod andre hunde i denne periode. Som altid gælder det om at aflede hunden, når den udviser uønsket adfærd, som f.eks. knurren eller den med mimik og kropssprog signalerer aggressivitet. Afbryd den med at NEJ, og giv den efterfølgende en kommando, og ros/beløn den når den har udført denne.

Det frarådes at lege voldsomme lege og tvinge hunden til fysisk underkastelse i perioden.

Hunde som er meget dominante og endnu ikke har fundet sin plads i hierarkiet, kan give problemer.

Langt den overvejende del af hundene volder ikke de store problemer, hvis man blot har formået at gennemføre et godt forarbejde.

Der tilrådes moderat træning i perioden, hvor allerede indlærte øvelser blot vedligeholdes.

22 måneder – 8 år

Voksenperioden

Nu er det tid at høste frugterne af det forhåbentligt gode forarbejde, der er gjort med hunden. Er dette tilfældet, kan man glæde sig over en stabil og ovenud elskværdig hund. Der er mulighed for at opnå rigtigt gode træningsresultater, lige som det sociale samvær med hunden kan være enestående.

Hundens udvikling

Er forarbejdet lykkedes, bør der ikke længere opstå de store konflikter mellem hunden og familien, da rangordenen er på plads.

Har du i hvalpeperioden haft problemer med f.eks. dominans, skal du fortsat være opmærksom på signaler fra hunden som indikerer, at det ligger lige under overfladen. Fortsætter du arbejdet med hunden, skulle du have gode chancer for at forhindre at der opstår problemer.

Selv om hunden ikke viser tegn på hverken det ene eller det andet problem, bør du stadig bruge tid på at træne hunden. Husk, at den vil mindst lige så gerne arbejde sammen med dig nu, som den ville da den var hvalp. Hunden har stadig behov for dig som en god flokleder og ikke mindst tryghed i familien (flokken), hvilket du fortsat skal give den.

Voksen hund:

Hundens udvikling

Fra ca. 8 år

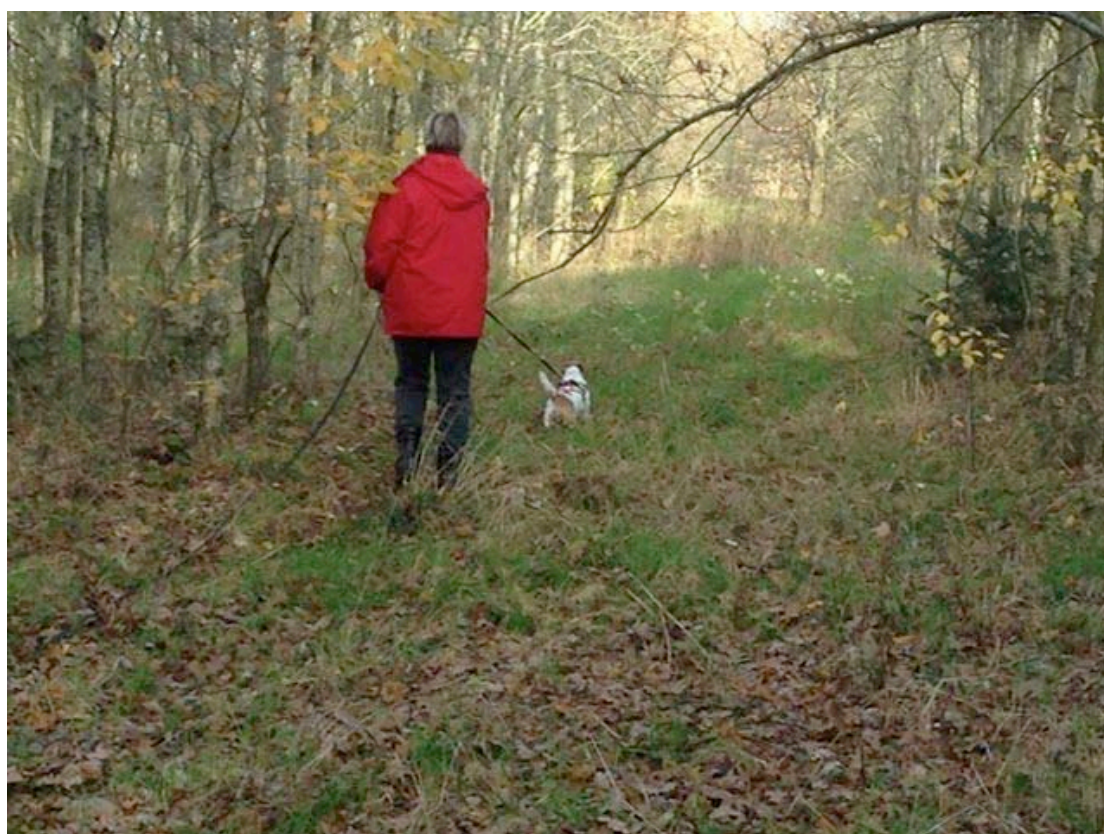
Den ældre hund

De fysiske funktioner hos hunden vil gradvist nedsættes i denne periode. Derfor skal du være opmærksom på, at hunden ikke bliver overvægtig, ligesom du skal være opmærksom på muskelstivhed, gigt, ledproblemer generelt, tandproblemer og nedsat syn.

Mængden af motion skal tilpasses hundens tilstand, men det er af yderste vigtighed at holde hunden i gang.

Hunden skal stadig stimuleres psykisk. Den fortjener stadig at komme med på tur, til stranden, i skoven og få opgaver, der stimulerer den mentalt.

Schweiss spor i skoven:

Teksten er med tilladelse delvist lånt fra Dansk Kennel Klub's adfærdskonsulent Lise Lotte Christensen.